

RAZJAŠNJENJE NEKIH PITANJA U VEZI S REDOM MISE (II)

Pod ovim smo naslovom već prije donijeli u prijevodu nekoliko odgovora Sv. Kongr. za sakramente i bogoštovlje kojima se razjašnjuju neke iznesene sumnje u vezi s Redom mise (vidi »Služba Božja«, br. 3—1978, str. 257—263). Ovdje s tim nastavljamo donoseći također u prijevodu pitanja i odgovore što ih je ista Kongr. objavila u svom glasilu NOTITIAE, br. 148 (1978), str. 534—538; br. 149 (1978), str. 593—595. — Nap. ur.

Skraćenice koje se ovdje upotrebljavju:

RM = Rimski misal, drugo tipsko izdanje 1975; broj iza te skraćenice označuje stranicu.

OURM = Opća uredba Rimskog misala, u RM 1975; broj iza te skraćenice označuje član.

Red M = Red Mise, u RM 1975; broj iza te skraćenice označuje paragraf.

UDARANJE U PRSA

10. Kod izgovaranja nekih obrazaca, kao npr. *Ispovijedam se; Jaganjče Božji; Gospodine, nisam dostojan*, pokreti koji prate riječi, kako kod svećenika tako i kod vjernika, nisu uvijek isti: poneki se kod izgovaranja spomenutih obrazaca udaraju tri puta u prsa a drugi jedanput. Koju upotrebu kao zakonsku treba zadržati?

Odgovor

Ovdje se potrebno prisjetiti:

- 1) Pokreti i riječi vrlo često daju snagu jedni drugima;
- 2) U ovoj stvari, kao i u drugim stvarima, liturgijska je obnova slijedila stvarnost i jednostavnost prema onom iz Konstitucije *Sacrosanctum Concilium*: »Neka se obredi odlikuju plemenitom jednostavnošću...« (SC 34).

Dok su u Rimskom misalu, koji je objavljen auktoritetom Tridentinskog sabora, pokrete — pa i one najmanje — najčešće pratile riječi, u Rimskom misalu, koji je obnovljen auktoritetom II. vatikanskog sabora, nalaze se jasne rubrike u vezi s kretnjama o kojima je govor:

a) Na riječi *moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh*, koje se nalaze u *Ispovijedam se*, odnosi se rubrika obnovljenog Rimskog misala koja glasi: *Svi zajedno, ... udarajući se u prsa, kažu ...* (Red M, 3). U

predhodnom je misalu na istom mjestu rubrika glasila ovako: *Tri puta se udara u prsa.*

Ne izgleda dakle da se treba udariti tri puta u prsa kad se izgovara na latinskom ili na nekom drugom jeziku te riječi, iako se govori *moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh.* Dovoljno je udariti se u prsa.

Jasno je da je dovoljna jedna kretnja u onim jezicima u kojima su riječi za očitovanje grijeha svedene na jednostavniji način, kao npr. u engleskom: »Ja sam sagriješio svojom krivnjom«, ili na francuskom: »Da, ja sam zaista sagriješio«.

b) Diskretnost obnovljenog Rimskog misala posebno se očituje u ostalim spomenutim tekstovima, tj. *Jaganjče Božji* i *Gospodine, nisam dostojan*, koji na neki način riječima pokore i poniznosti prate lomljenje kruha i poziv vjernicima da prime Euharistiju.

Kao što je rečeno u odgovoru br. 2. komentara iz »Notitiae« 1978, str. 301 (vidi SB, br. 3—1978, str. 258. — *Op. pr.*): ako rubrike Misala Pavla VI. ništa ne kažu, ne treba zbog toga upućivati na opsluživanje starih rubrika. Obnovljeni Misal naime ne dopunja stari, nego ga zamijenjuje. Prijašnji je Misal uistinu za *Jaganjče Božji* označavao: *tri puta se udara u prsa*; te dok se triput izgovara: *Gospodine, nisam dostojan, tri puta se udara u prsa.* Budući da novi Misal o tome ništa ne govori (Red M, 131 i 133), ne postoji nikakav razlog koji bi zahtijevao da se ovim zazivima dodaje kakav pokret.

ČINI POŠTOVANJA

11. Neke čine poštovanja treba učiniti, kako sa strane svećenika tako isto i sa strane vjernika, a od kojih se nekako odviklo, kao npr. duboki naklon tijela koji treba učiniti mjesto poklicanja koje se prije obavljalo na riječi koje su naviještale misterij Utjelovljenja u ispovijesti vjere. Treba li te čine još opsluživati?

Odgovor

Jasno je da čovjek svoju vjeru, pobožnost i poštovanje treba izražavati ne samo riječima nego i pokretima i držanjem tijela. To sada treba obavljati većim marom, budući da su pokreti nakon liturgijske obnove rjeđi i jednostavniji.

Tako Red M i OURM označavaju neke momente u kojima pokreti imaju slijediti riječi. Dovoljno je prizvati u pamet br. 234 OURM da upoznamo te razne slučajeve:

Naklon glavom se čini kada se zajedno spominju Božanske Osobe, Ime Isusa, Bl. Djevice Marije i sveca na čiju se čast slavi Misa.

Naklon tijelom ili duboki naklon se čini: pred oltarom ako na njemu nema svetohraništa sa Svetoostajstvom; kod molitava *Svemogući Bože, očisti mi srce i Primi nas, Gospodine, duhom ponizne, Ponizno te molimo, svemogući Bože*; na riječi *I utjelovio se... i postao čovjekom* u ispovijesti vjere. Za ovaj slučaj i rubrike Reda M, br. 15, propisuju: *Svi se naklone.*

Bit će dobro ako se prisjetimo da se na Božić, bilo na Misi bdijenja, bilo na Polnočki, Zornici ili na Danjoj misi pokloni na riječi *I utjelovio se* (usp. RM, str. 153, 155, 156, 157); isto se tako postupi i na Misi Blagovijesti (usp. RM, str. 538).

Za posvećenje kruha i vina u istom se broju 234. propisuje: »Svećenik se malo nakloni kad kod posvećenja govori Gospodnje riječi« (OURM 234b). Osim toga, svećenik poklekne *poslije podizanja hostije, poslije podizanja kaleža* (OURM 233); *i pokleknivši pokloni se* (Red M, 91—92, 1014—105, 111—112, 120—121).

Što se tiče koncelebranta, oni stoje kod podizanja hostije i kaleža, prate ih pogledom i potom se duboko naklone (OURM 174c, 180c, 184c, 188c).

Slično poslije pričesti, kako svećenik tako i vjernici koji se pričestuju, iskazuju čine poštovanja i vjere. Tako za svećenika OURM 115 i Red M 13 kažu: ... *svećenik poklekne, uzme hostiju* itd.; Misal slično određuje i za koncelebrante: *koncelebranti ... pokleknu i s oltara uzmu Tijelo Kristovo s poštovanjem* (OURM 197). Što se pak vjernika tiče, kad se pričestuju stojeći, oni također trebaju odati dužnu počast (OURM 244c, 245b, 247b).

DIZANJE I SKLAPANJE RUKU

12. Neki svećenici imaju običaj dizati ruke, zatim ih sklapati za vrijeme dijaloga koji predhodi Predslovlju i na početku posljednjeg blagoslova. Drugi pak zanemaruju te pokrete. Što treba raditi?

Odgovor

Kako obično biva, tu se radi o navici koja dolazi od rubrika prijašnjeg Misala. Treba se pak držati uputa Reda Mise koje su jasne u dva donešena slučaja:

- a) Što se tiče dijaloga Predslovlja, br. 27 (RM 392) točno kaže:
  - *šireći ruke kaže: Gospodin s vama;*
  - *dižući ruke nastavi: Gore srca;*
  - *raširenih ruku doda: Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem;*
  - *nastavi Predslovlje raširenih ruku.*

Prema tome, ne treba obdržavati prijašnji obred koji je, između ostaloga, u ovom času slavlja označavao: *Sklopi ruke na prsima i nakloni glavu kad govori: Hvalu dajmo ...*

- b) Što se tiče blagoslova na kraju Mise, novi Red Mise samo kaže (br. 142): *Svećenik blagoslovi narod riječima ...* dok su rubrike predhodnog Reda Mise, poslije otpusta *Idite u miru*, ovako propisivale čin blagoslova koji se odvijao u pet etapa: *Uzdignutim očima, šireći, dižući i sklapajući ruke, te se glavom naklanjajući križu govori: Blagoslovio vas ... i prema narodu ... nastavi: Otac ...* Sada se pak traži ona jednostavna radnja koju označava odgovarajuća rubrika, tj. pravi nad narodom znak križa dok izgovara riječi *Otac i Sin ...*

POLOŽAJ RUKU

13. Nakon što je stavljen komadić hostije u kalež za vrijeme molitve *Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga* ili *Gospodine Isuse Kriste*, neki svećenici stavljaju još i sada sklopljene ruke na oltar i naklonjene glave izgovaraju tiho tekst molitve. Da li i sada treba obdržavati taj način?

Odgovor

Ovdje se također opažaju tragovi starih obreda. Da bismo riješili sumnju, treba uvijek paziti na odredbe Reda Mise, čuvajući se da se nešto ne pridodaje i imajući pred očima princip koji je razborito dao papa Ivan XXIII: »Ono što je zamršeno i teško, učinite jediostavnijim; a jednostavne stvari nemojte zamrsiti.«

Stari obred koji je trebalo opsluživati zaista je u vezi s ovom molitvom ovako određivao (X, 3): *Tada sklopljenih ruku postavljenim na oltar, očima upravljenim prema Svetootajstvu, sagnut tiho govori...* Red Mise Pavla VI. (br. 132) to kraće određuje, što je izraženo u br. 114 OURM: »*Zatim svećenik sklopljenih ruku tiho govori*«. Prema tome, svećenik stoji uspravno, sklopljenih ruku na prsima.

SLAVA I VJERUJEM

14. Kad se *Slava* i *Vjerujem* ne pjevaju nego samo recitiraju, svećenik ponekad naizmjenično recitira te tekstove s narodom. Budući da se radi o himnu i ispovijesti vjere, što na neki način nalazi odraz u cijeloj zajednici, pita se: da li se ta praksa slaže s rubrikama?

Odgovor

Rubrike Reda Mise, koje su za praksu, za pjesan *Slava* imaju samo ovo: *pjeva se ili govori pjesan* (br. 5); a za *Vjerujem*: *ispovijeda se vjera* (br. 15). Kako najčešće biva, OURM pokazuje napredak duhovne naravi (br. 31 i 43), koji ovim tekstovima daje vlastitu komunitarnu narav, nipošto ne isključuje oblik dijaloga u recitiranju. I zbilja:

a) U vezi sa *Slavom* OURM 31, vodeći računa o onom što je važnije, donosi ovo: *Pjeva ga skup vjernika ili narod naizmjenice sa zborom, ili sam zbor. Ako se ne pjeva, treba da ga svi izgovore zajedno ili naizmjenice. Pjesan Slava treba dakle radije pjevati. Ako se ne pjeva, svi ga izgovaraju zajedno ili neizmjenice. Sam će se svećenik pridružiti bilo pjevanju bilo izgovaranju zajednice, ili jednoj od strana koje tvore dijalog, ili će sam pjesan izgovarati naizmjenice sa skupom.*

b) U vezi s Vjerovanjem OURM 44 govori: *Ispovijest će vjere izgovoriti svećenik s narodom . . . Ako se pjeva, neka je redovito pjevaju svi zajedno ili naizmjenice. Dakle, bilo da se pjeva ili recitira, Vjerovanje je obaveza cijele liturgijske zajednice koja ga izgovara kao jedan (svi zajedno) ili ga pjevaju naizmjenice u dva kora.**

ČIŠĆENJE SVETOG POSUDA

15. Kad se završi podijeljivanje pričesti, često vidimo da svećenik čisti sveto posuđe (kalež, pliticu i ciborij) na sredini oltara.

Može li se izabrati pogodnije mjesto i vrijeme da se to obavi? Može li drugi službenik čistiti sveto posuđe?

Odgovor

a) Treba opsluživati uputstva koja se nalaze u OURM. Opći princip imamo u br. 238: *Sveto posuđe čisti svećenik ili đakon poslije pričesti ili poslije mise, ako je moguće na stoliću.* Uputstvo s obzirom na vrijeme (poslije pričesti ili poslije mise) popunjuje se br. 229 u vezi s mjestom: *Kalež se čisti na strani oltara.* Iz ovog se propisa daje naslutiti da svećenik nikada ne stoji na sredini oltara dok čisti sveto posuđe (usp. i br. 120).

b) Ostale se pojedinosti nalaze na drugim mjestima iste OURM. U vezi sa svećenikom kaže se u br. 120: *Kad pričešćivanje svrši, svećenik se vrati k oltaru, pokupi ulomke, ako ih ima. Zatim uz bočnu stranu oltara očisti pliticu ili ciborij nad kaležom, a sam kalež ispere i otare ga ubrusom. Poslužnik odnese isprane posude na stolić. Međutim, dopušteno je posuđe koje treba očistiti, naročito ako je brojnije, ostaviti na oltaru ili stoliću, na tjelesniku, prikladno pokriveno, te ga očistiti poslije mise, nakon otstupa naroda.*

U vezi sa đakonom br. 138 veli: *Nakon pričešćivanja đakon se sa svećenikom vrati k oltaru, pokupi ulomke, ako ih ima, odnese kalež i ostale svete posude na stolić; ondje ih očisti i po običaju složi . . . Međutim, dopušteno je da se posuđe koje treba očistiti ostavi, prikladno pokriveno, na stoliću koji je prekrit tjelesnikom, te ga očisti poslije mise, nakon otpusta naroda.*

Što se akotila tiče, br. 147 ističe: *Nakon pričešćivanja pomaže svećeniku ili đakonu kod čišćenja i slaganja svetog posuđa. Ako nema đakona, akolit odnosi sveto posuđe na stolić gdje ga očisti i složi.*

Ono što je rečeno o svećeniku, đakonu i akolitu vrijedi i za izvanrednog službenika koji zakonito dijeli pričest (usp. Instr. »*Immensae caritatis*« Sv. Kongr. za disciplinu sakramenata od 29. I. 1973; Rimski obrednik: *Sveta pričest i štovanje euharistijskog otajstva izvan mise*, od 21. VI. 1973, br. 17).

* NOTITIAE, 148 (1978), str. 534-538.

Osim toga, treba vidjeti i OURM br. 229, što se odnosi na svećenika kad govori misu bez naroda, te br. 202-206 u vezi sa koncelebriranom misom.

VEL NA KALEŽU

16. U veoma mnogim mjestima rijetko se upotrebljava vel za pokrivanje kaleža koji se spremi na stoliću prije mise. Da li novoizišle odredbe ukidaju upotrebu vela?

Odgovor

O tome nije izišla nikakva nova odredba koja bi mijenjala br. 80c OURM, gdje stoji: Kalež se pokrije velom, koji može biti uvijek bijele boje.

SPOMEN SVETIH U EUHARISTIJSKOJ MOLITIVI

17. U III. Euharistijskoj molitvi, gdje se govori o zagovorima, stavljena je ova zagrada: »sa svetim I.: svecem dana ili zaštitnikom.

Kako treba tumačiti te riječi? Da li treba uvijek spominjati sveca dana ili zaštitnika? Da li i nedjeljom i na svečanije dane? Treba li spominjati i blažene?

Odgovor

a) Gornje riječi, kako je naglašeno, stavljene su u zagrade. Zato spominjanje sveca dana ili zaštitnika treba smatrati slobodnim. Ipak neka se uvijek ne ispušta, jer spomen nekog sveca jasnije utječe na sudionike, mjesto i okolnosti.

b) Spomen sveca dana može dakle biti uvijek, iako je misno slavlje spriječeno u njegovu čast, pa i nedjeljom i na svečanije dane.

Posebne okolnosti osoba i mjesta mogu preporučivati da se spomen i izostavi, npr. ako bi spomen sveca, kojega vjernici slabo poznaju, mogao pobuditi čuđenje kod njih. Svećenik se mora uvijek čuvati da vjernicima ne nameće svoju vlastitu pobožnost.

c) Ono što je rečeno o svecima vrijedi i za blaženike, ali samo u mjestima i na načine koji su zakonom određeni (usp. CIC, kan. 1277, § 2).**

S latinskog preveo:
Stjepan Čovo

** NOTITAE, 149 (1978), str. 593—595.